

تهران به رفع تحریم تسلیحاتی چشم دوخته است

به قلم فرزین ندیمی (/fa/experts/frzyn-ndymy/)

۱۶ اکتبر ۲۰۲۰

همچنین دست‌یافتنی به

/ (English (/policy-analysis/tehran-eyes-lifting-arms-embargo

(ar/policy-analysis/thran-traqb-n-kthb-rf-alhizr-n-alslah/)

درباره نویسنده

فرزین ندیمی (/fa/experts/frzyn-ndymy/)

او پیش از این برای موسسه واشنگتن در باره استراتژی تهران در باره استفاده از جنگ افزارهای دریایی ایران در جنگ نامتقارن نوشته است

تحلیل کوتاه

رژیم ایران رفع عنقریب تحریم تسلیحاتی‌اش را یک پیروزی عمده تلقی می‌کند و با این تصور که آمریکا ضعیف و منزوی است به دنبال فرصت‌هایی برای افزایش تنش در جبهه‌های متعدد است

ایران مترصد آن است که رفع اتوماتیک محدودیت‌های تسلیحاتی را در ۱۸ اکتبر تحت قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل به عنوان یک پیروزی بزرگ اعلام کند. با توجه به خودکفایی نسبی ایران در تولیدات نظامی این کشور حال با تمرکز بر بازارهای صادراتی بالقوه احتمالاً نمایش تجهیزات نظامی تولید داخل خود را به روش‌های مختلف گسترش خواهد داد. [مناقشه ناگورنو-قره‌باغ](#)

به <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/flare-up-in-nagorno-karabakh-the-iranian-dimension>

ایران نشان می‌دهد چه قدر از سهم بازار را به رقبایی چون ترکیه باخته است. کشوری که صادرات دفاعی آن در ۲۰۱۹ مجموعاً ۲۷۴ میلیارد دلار بود و یکی از مزایای صادرات ایران نداشتن محدودیت‌های مربوط به صدور مجوز است. درحالی که ترکیه در حال حاضر برای تسهیل تولید داخلی خود به استفاده از برخی قطعات و فناوری‌های غربی و مجوز آنها متکی است.

ایران همچنین تلاش می‌کند به روسیه و چین در ازای حمایت سیاسی آن‌ها پاداش دهد و این امر را با سرمایه‌گذاری‌های مشترک آتی و خرید سلاح و قطعات برای صنایع اسلحه‌سازی داخلی خود عملی می‌سازد. طی سال‌های اخیر ایران تجاری آمیخته از کام و ناکام با سامانه‌های تسلیحات داخلی خود داشته است. تجارب مثبت شامل چیره‌دست شدن در ساخت سامانه‌های «هدف‌گیری دقیق» بوده است. همچنین اقدامات مخفیانه علیه انتقال نفت از جمله یک حمله چشمگیر به حیاتی‌ترین تاسیسات نفتی عربستان سعودی و احتمالاً حملات موشکی علیه نیروهای آمریکا در عراق. تجارب منفی ایران عمدتاً ناشی از «خطای شناسایی» بوده از جمله در ساقط کردن یک هواپیمای مسافربری در حال برخاستن به وسیله یک سامانه موشکی کوتاه‌برد و غرق کردن تصادفی یک شناور دریایی با موشک ضدکشتی طی رزمایشی با مهمات جنگی.

در ماه آگوست سرتیپ امیر حاتمی وزیر دفاع ایران به روسیه پرواز کرد تا در «مجمع بین‌المللی ارتش-۲۰۲۰ برای فناوری‌های نظامی» شرکت کند. رویدادی که از سوی وزارت دفاع فدراسیون روسیه سازمان‌دهی شده بود. هدف سفر او ارائه تازه‌ترین محصولات دفاعی ایران ارزیابی جدیدترین سازوبرگ نظامی روسیه و امکان‌یابی همکاری‌های نظامی بیشتر بین صنایع تسلیحاتی دو طرف و مبادلات آموزشی به عنوان بخشی از توافقات قبلی بود. سرتیپ حاتمی چندین روز مشغول بررسی سامانه‌های تسلیحاتی بود که مورد علاقه ویژه ایران است از جمله سامانه اس-۴۰۰ الماز-انتی که یک سامانه پدافند هوایی دور‌برد است. نسخه جدیدتری از سامانه پدافند

هوایی پانتسیر-اس 2 که کوتاه‌برد است تا 90 کیلومتر که از تانک‌های جنگی عمده است و چنانکه از پیش انتظار می‌رفت سوخو سو-30 که جت جنگنده چندمنظوره و دوربرد است

گرچه روسیه از قبل تمایل خود را به فروش سلاح به ایران بیان کرده از جمله فروش اس-400 که به آن می‌بالد احتمالاً فروش سلاح را با یک معامله جزئی‌تر آغاز خواهد کرد. مثلاً معامله‌ای که شامل تانک و نفربر زرهی باشد و نه یک معامله عمده که جت‌های جنگنده مدرن یا اس-400 را دربرگیرد. اخیراً تحریم‌های یک‌جانبه موجب شده بانک‌های روسی ناچار شوند حتی آن دسته از معاملات مالی با ایران را که با روبل روسیه انجام می‌شد رها کنند. ازین رو بانکداری ملی و بین‌المللی این کشور کماکان به تحریم‌های آمریکا حساس است هرچند معاملات پایاپای نفت خام ایران که از طریق پایانه نفتی بهسازی‌شدهٔ نکا در سواحل جنوب‌شرقی دریای خزر با شیوه‌های دیگر انتقال می‌یابد کماکان امکانی برای پرداخت هزینه سلاح‌هایی که از روسیه خریداری می‌شود فراهم می‌کند. روسیه همچنین نسبت به توافق بیست‌وپنج ساله بین ایران و چین که در حال تکمیل شدن است و پیامد احتمالی آن برای فروش سلاح و همکاری نظامی راهبردی هشیار خواهد بود. در هفته‌های اخیر محمدجواد ظریف وزیر خارجه ایران شتابزده به مسکو و پکن سفر کرد تا هم حمایت روس‌ها را به دست آورد و هم توافقات همکاری بلندمدت با چین را نهایی سازد.

ایران در خلیج فارس قدرت‌نمایی می‌کند

یکی از روش‌های تبلیغ محصولات نظامی تولید داخل اثبات کارایی آن‌ها در شرایط عملیاتی است. اخیراً سپاه پاسداران ایران توانسته ناوگان بزرگی از پهپادهای مسلح و پهپادهای شناسایی را به زرادخانه خود اضافه کند. ناوگان پهپادی بزرگ‌تر به سپاه امکان می‌دهد فعالیت‌هایی مانند کشتیرانی در تنگه هرمز و در سراسر خلیج فارس را در کنار بخش‌های وسیع‌تر آب در هر زمان که می‌خواهد رصد کند بدون این‌که قایق‌های تندرو سرنشین‌دار خود را مستقیماً درگیر سازد. برخی از این پهپادها هم برای پرواز از روی قایق و هم بازگشت به آن پیکربندی شده‌اند و اگر برای مأموریت‌های انتحاری پیکربندی شوند می‌توانند تهدیدی جدید علیه کشتیرانی بین‌المللی در منطقه باشند.

ایران همچنین اخیراً مشغول قدرت‌نمایی در خلیج فارس و تنگه هرمز بوده است و در ۵ و ۶ و ۷ اکتبر رزمایش‌هایی را با مهمات جنگی انجام داده است. آخرین رزمایش که به طور علنی اعلام شد مجموعه‌ای از مانورهای دریایی بود که از ۱۰ سپتامبر در خلیج فارس خصوصاً در ورودی‌های تنگه هرمز و خلیج عمان آغاز شد و شامل زدن اهداف شناور با موشک‌های ضدکشتی بود که یکی از آن‌ها از یک زیردریایی در زیر آب شلیک شد.

باید انتظار داشت سپاه پاسداران در سراسر منطقه خلیج فارس و دریای عرب از پهپادها استفاده تهاجمی‌تری کند. تهران حالا مطمئن است بازدارندگی‌اش چندان است که می‌تواند هرگونه ماجراجویی را در منطقه آغاز کند بدون اینکه با خطر جنگ روبرو شود.

ایران همچنین به توافقات صلح اسرائیل با امارات و بحرین واکنشی خشمگینانه نشان داده است. مقامات بلندپایه نظامی ایران از جمله سرلشکر محمد باقری رئیس ستاد کل نیروهای مسلح مکرراً به کشورهایهایی که میزبان هرگونه حضور نظامی اطلاعاتی عملیاتی یا سایبری اسرائیل در ناحیه خلیج فارس باشند هشدار داده و چنین احتمالی را رویه‌ای خطرناک خوانده است که کشورهای میزبان را هم‌تراز با اسرائیل قرار خواهد داد. ایران سال‌ها اظهارات مشابهی را علیه کشورهایهایی که میزبان پایگاه‌های نظامی آمریکا در منطقه هستند مطرح ساخته است اما پیوند امنیتی-دفاعی میان کشورهای خلیج فارس و اسرائیل تهدیدی مستقیم برای مفهوم «عمق استراتژیک» دیرینه ایران در قبال اسرائیل خواهد بود و بنابراین در مقابل آن مقاومت خواهد کرد.

به زبان فنی یک رزم‌ناو یا زیردریایی اسرائیلی می‌تواند تماماً از طریق آب‌های عمان از تنگه هرمز عبور کند و بلافاصله در جهت جنوب به سمت آب‌های امارات حرکت کند بدون آن‌که اصلاً وارد آب‌های ایران شود. اما چنین سناریویی آزمونی واقعی برای میزان تحمل ایران و تعهد اعلام‌شده آن به «آزادی دریانوردی» در تنگه‌های بین‌المللی است.

محدودیت‌های فشار حداکثری

افزون بر این منطقه خلیج فارس کماکان ملاکی برای روابط پُر تنش آمریکا و ایران باقی خواهد ماند. علی‌رغم اظهارات رسمی احتمال بالای افزایش تنش در ماه‌های اخیر مطابق گزارش‌ها روحانیون رده‌بالای رژیم ایران را بسیار نگران کرده است و این سردار حسین سلامی فرمانده سپاه را واداشت تا چنین امکانی را به واسطه «بازدارندگی نیرومند» و بسیار پرهزینه سپاه علنا رد کند.

درعین حال آمریکا چندین مانور جسورانه در خلیج فارس انجام داده است و همزمان از انجام اقداماتی در جاهای دیگر که توجیهی برای افزایش تنش نظامی از سوی ایران باشد اجتناب کرده است. مثلاً آمریکا تا حال از انتقال بنزین به ونزوئلا ممانعت فعال به عمل نیاورده و در عوض شیوه‌های «ترغیبی» را انتخاب کرده است. ولی همان‌طور که جریان پیوسته و حیاتی بنزین ایران به ونزوئلا نشان داد این رویکرد محدودیت‌هایی دارد.

با توجه به این که برداشته شدن تحریم‌های تسلیحاتی تأثیر چندانی بر بازارهای سلاح ندارد بعید است سیاست «فشار حداکثری» آمریکا بر توانمندی نظامی ایران به طور کلی موثر باشد. تندرهای رژیم خصوصاً درون سپاه این‌ها را گواهی بر این می‌گیرند که آمریکا در شرایطی بدون بُرد گیر افتاده است و یا باید منطقه را ترک کند و از توانایی جنگ با ایران چشم‌پوشی کند یا بماند و با قدرت متراکم ایران کنار آید.

گرچه برای کشوری که در تنگنای اقتصادی و همه‌گیری کرونا خُرد شده است ترسیم یک جبهه شکست‌ناپذیر در مقابل دشمن تاحدی برای تقویت روحیه است این تصویر نباید مانع دیدن این واقعیت شود که برای یک دشمن ایدئولوژیک و مهاجم که حالا از قدرت نظامی خود مطمئن است گزینه‌ای برای خمشدن زیر فشار وجود ندارد.

**فرزین ندیمی هموندیار انستیتو واشنگتن و متخصص امور امنیتی و دفاعی ایران و منطقه خلیج فارس است.*

RECOMMENDED

BRIEF ANALYSIS

Iran Takes Next Steps on Rocket Technology

فوریه ۲۰۲۲

Farzin Nadimi

[\(/policy-analysis/iran-takes-next-steps-rocket-technology\)](#)

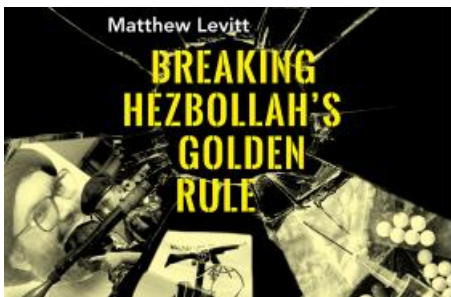
BRIEF ANALYSIS

Saudi Arabia Adjusts Its History, Diminishing the Role of Wahhabism

فوریه ۲۰۲۲

Simon Henderson

[\(/policy-analysis/saudi-arabia-adjusts-its-history-diminishing-role-wahhabism\)](#)

ARTICLES & TESTIMONY

Podcast: Breaking Hezbollah's Golden Rule

فوریه ۲۰۲۲

Matthew Levitt

(/policy-analysis/podcast-breaking-hezbollahs-golden-rule)

TOPICS

(fa/policy-analysis/nzamy-w-amnyty/) نظامی و امنیتی

(fa/policy-analysis/syast-kharjy-ayran/) سیاست خارجی ایران

(fa/policy-analysis/syast-amryka/) سیاست آمریکا

REGIONS & COUNTRIES

(fa/policy-analysis/kshwrhay-hashykhlyj-fars/) کشورهای حاشیه خلیج فارس

(fa/policy-analysis/ayran/) ایران